

Dordtse Dichters onder de Regenboog

Chitra Gajadin

“Wat toegankelijker en emotioneler”

Tijdens de zevende Dordtse boekenmarkt, juli 2002 lopen telkens mensen het Centrum voor Beeldende Kunst binnen. Waar buiten op straat “een woestijn aan papier” voor een berg geld wordt aangeboden, heerst binnen in het kunstcentrum een oase met bijzonder aangename sfeer. Poëzie in het Turks, Papiaments, Sranan, Sarnami en Nederlands. Roemeense volksmuziek en dansende jonge Hindoestaanse meiden op opzwepende Bollywoodmuziek. “Sterker dan de zwakste schakel” heet het programma van Dichters onder de Regenboog. Vooral de Roemeense meeslepende volksmuziek trekt het boekenmarktpubliek naar binnen. Nelu Fieraru (viool), Valentin Vasi (gitaar), Nicu Turcitu (accordeon), Ioan Sandu (trompet) en Elena Zanfira (zang) zorgen voor sfeervolle muziek in deze entourage. Nicolae Turcitu trok jarenlang over de aardbol met de bekende panfluitspeler Gheorghe Zamfir. Elena Zamfira afkomstig uit de Banatstreek - de prima donna van het Roemeense lied - is ook in Nederland een gewaardeerde zangeres. Het gezelschap brengt muziek ten gehore onder meer uit Rusland, Hongarije, en Roemenië. Bluma Schattevoet (38), een Sintivrouw uit Culemborg is ook dit jaar het grote succes. Ze draagt voor uit haar bundel ‘Schaduw Kinderen’.

Bloem in de wind
Zigeunerkind...
teer en toch sterk
op je hoofd plakt een merk.
Je moest steeds maar vechten
en bent nog steeds zonder rechten,
je taal is je macht,
je volk geeft je kracht.
Bloem in de wind
hoor je het fluisteren?
Zigeunerkind...
door God bemind.

Ogenschijnlijk uiteenlopende culturen op één podium zorgen voor afwisseling en creëren tegelijkertijd ook de daadwerkelijke schakel tussen mensen en diverse culturen. Of je Bluma uitgelaten ziet dansen of de Hindostaanse dansgroep Salona uit Dordrecht, er is meer onderling verband dan je zou vermoeden. Door dit soort podia komen mensen

samen, die in het dagelijks leven elkaar op straat zonder enige blijk van herkenning voorbij lopen.

Introductie

Dichters onder de Regenboog, begon in 1994 als een initiatief van Onno Dekker, bouwkundige, dichter en uitgever van De Zwarte Maan Uitgevers in Heerjansdam. Door jaarlijks drie tot vier keer een manifestatie te organiseren in Dordrecht, is Dichters onder de Regenboog gegroeid tot een begrip. In 2001 organiseerde dit collectief de volgende podia: ‘Van Hoogtezon naar Tropenzon’, ‘De Taal van Babel’ en ‘Poetas del Sur’. Het concept van Dichters onder de Regenboog is verschillende kunstdisciplines combineren. Podia waarin poëzie, zang, dans en muziek centraal staan. Dekker: “Tegenwoordig is dat een ingeburgerde formule, toen wij acht jaar geleden begonnen was dat nieuw. In die tijd viel je gewoon in slaap op poëziedmiddagen. Het ene gedicht na het andere, het ene nog zwaarder dan het andere net alsof je in een kerk zat. Saai domineesland was het. Opgeheven pinkenwerk. Ik wilde poëzie uit het elitaire circuit halen. Het moest allemaal wat gewoner en emotioneler. Ik hou van expressieve voordrachten. Wij willen geen steriel programma neerzetten waarin achter elkaar gedichten worden opgedreund in absolute sfeer en doodse stilte. Poëzie zonder muziek vind ik helemaal niks.” In de praktijk leidt dat soms tot moeilijke combinaties: tere poëzie voorafgegaan door opzwepende ritmes uit Oost Europa. Dit hoeft volgens Dekker nog niet te leiden tot opwerpen van hoge muren rond poëzie. Volgens hem hebben de podia van Dichters onder Regenboog aangetoond dat het laagdrempelig kan. Een gevarieerd aanbod maakt poëzie interessant voor mensen die daar niet dagelijks mee bezig zijn. “Dat is belangrijk. Bij ons gaat het in tegenstelling tot andere ‘serieuze’ podia ook om de gezelligheid. Wij zorgen ook voor lekker eten en drinken.”

Door hun ‘wilde’ imago wordt Dichters onder de Regenboog niet altijd even serieus genomen door bijvoorbeeld de afdeling Kunstzaken van de Dordtse gemeente. Subsidieaanvragen worden slechts met minimale bedragen gehonoreerd. Het afgelopen jaar moest Stichting Dunya te hulp schieten toen de betaling van toegezegde bedra-

gen lang op zich lieten wachten. *Dichters onder de Regenboog* is blijven bestaan dankzij de financiële ondersteuning van vooral particulieren. Dekker: "Vrienden die in de makelaardij zaten en iets in ons zagen. Mijn boekhouder zei een keer 'Onno, je hebt nog zoveel nodig...hup. Gewoon flappen contant is vaak de beste formule. Geen formulieren. Sommige dingen betalen we uit eigen zak."

In het centrum van de Reformatie de stugge Dordtenaren warm te maken voor een poëziefestijn, is de uitdaging voor *Dichters onder de Regenboog*.

Deelnemers, vrijwilligers en publiek

Dekker is nog steeds de motor van *Dichters onder de Regenboog*, maar zijn initiatief is inmiddels uitgegroeid tot een werkgroep van ongeveer tien vrijwilligers. Mensen die als ze niet zelf dichten, in ieder geval poëzie een warm hart toedragen. Dekker: "Onze aanpak is een staalkaart van wat iedereen wil in onze werkgroep. Wie een bepaald idee heeft, moet dat maar gaan uitwerken en als groep vullen wij het aan. Een beetje anarchistisch. Onze belangrijkste motivatie is dat wij er zelf plezier in hebben en als ons publiek dat ook heeft, is het ideaal." De podia van *Dichters onder de Regenboog* functioneren als ontmoeting tussen dichters en muzikanten overal vandaan. Daardoor ontstaan nieuwe samenwerkingsverbanden. Bijvoorbeeld Irakese musici die contacten onderhouden met Romamusici. Dekker: "Dat vind ik leuk. Cultuur gedijt alleen door ontmoetingen en wrijvingsvlakken. In de geologie is dat ook zo. De mooiste gesteenten ontstaan waar aardschollen langs elkaar schuiven. Onder hoge druk en temperatuur. Zo zijn diamanten ontstaan. Een vreemde vergelijking misschien, maar zo is het. Je moet verschillen houden want anders wordt het een saaie troep. Net zo iets als alleen maar naar Amerikaanse muziek luisteren die door Hollywoodbazen wordt bepaald. Beginnende dichters en ook de al wat bekendere kun je op onze podia tegenkomen, maar niet iemand als Jules Deelder; dat is weer te specifiek, te Rotterdams. Alhoewel we eigenlijk niemand willen uitsluiten. Persoonlijke voorkeur voor een dichter gaat altijd vooraf aan discussie in de groep. Wat op het podium gebeurt, laten we open. Iedereen is vrij om voor te dragen wat ie wil. Geen verplicht opgelegd pandoer. We hanteren überhaupt geen richtlijnen en willen af van het quasi intellectuele, het publiek moet plezier hebben. Iedereen die van poëzie wil genieten, moet maar komen."

De naam *Dichters onder de Regenboog* is feitelijk ook ontstaan uit een samenwerkingsverband met

Stichting Rainbow die het Rainbowfestival organiseert in Dordrecht. De vrijwilligers hebben zich in de loop der tijd uit diverse organisaties spontaan bij *Dichters onder de Regenboog* aangesloten. Aangesproken door de uitstraling van *Dichters onder de Regenboog* wilden sommigen liever meedoen aan "Onno's anarchistisch clubje". John Stiegelis, Lily Sambo zaten beiden eerst bij Stichting De Rainbow. Ronny Ommen organiseerde Surinaamse dagen in Dordrecht. Jouke de Vries zat eerst in een clubje Dordtse Dichters. Bluma Schattevoet is een Sintivrouw. Mabel Gonzalez, een tangozangeres die vond dat *Dichters onder de Regenboog* wat versterking kon gebruiken. 'Zij is ambassadrice van de Zuid Amerikaanse cultuur. Burhan Kiyak, een Turkse jongen. Anjana Kalloe is een goeie dichteres die in onze club zit. Gjunler Abdulla heeft ons ook vaak gesteund.

Cultuur

Affiche

Het is wisselend en wie tijd heeft, helpt mee. Ze komen altijd wel terug, we hebben weinig afvallers. Bij onze club komt iedereen gelukkig zelf, we hebben nooit hoeven te werven.'

Dichters onder de Regenboog zijn blij met de toenemende belangstelling voor hun literair/muzikale podia. Bij de laatste twee podia in 2001 kwamen op de een honderd belangstellenden af, waarvan zestig betalend, terwijl het andere podium ruim vijftig bezoekers trok. Vergeleken met andere dichterspodia in Dordrecht of daarbuiten vindt de werkgroep dit zeer bemoedigend. Deze relatief grote belangstelling heeft ook te maken met het uitgebreide netwerk van de organisatoren. Deelnemers en organisatoren brengen hun eigen achterban mee. Diversiteit binnen de werkgroep zorgt voor diversiteit onder het publiek. Door de keuze van uitvoeringslocaties die én in het centrum van de stad liggen én de functie van een reguliere cultuurcentrum vertegenwoordigen, wordt aan de optredende artiesten een waardig podium verschaft. De podia van *Dichters onder de Regenboog* beantwoorden perfect aan de intentie van de bestuurders om het culturele aanbod van Dordrecht te vergroten.

Draagvlak

Gebrek aan financiën heeft wel voor hoofdbreken gezorgd, maar ook heeft het de werkgroep *Dichters onder de Regenboog* enorm versterkt. Door samenwerking met andere organisaties, sponsors en door loyaliteit van optredende dichters en muzikanten is *Dichters onder de Regenboog* erin geslaagd een breed netwerk op te bouwen. Voor de werkgroep is ook bijzonder belangrijk dat zij door de Rotterdamse Stichting Dunya ondersteund wordt, zowel inhoudelijk als financieel. Ten slotte geldt de Stichting Dunya als een zeer expertiserijk en ervaren organisatie op het terrein van interculturalisatie van de kunsten; het heeft de werkgroep gesterkt in het voornemen om op de gekozen weg verder te gaan.

Met hun aanpak speelt de werkgroep ook in op het landelijke cultuurbeleid van de voormalige staatssecretaris Rick van der Ploeg.

Werkwijze

"Vroeger werkten we met vrij veel dichters uit de Nederlandse cultuur, maar die ben ik steeds meer gaan schrappen. Onze podia stralen een 'wij-cultuur' uit. Je hebt dichters die heel duidelijk bezig zijn hun eigen product te promoten - dat is ieders goed recht - maar als je samen een manifestatie maakt, dan hoor je het 'wij-gevoel' te hebben. Autochtone dichters dragen vaak de 'ik-cultuur' uit. Een solistisch gebeuren van dichters die komen

opdraven en na twaalf minuten weggaan. Onze club heeft daar weinig waardering voor. Ons gaat het vooral om de uitwisseling tussen kunstenaars." Onderscheid tussen amateur en professionals noemt Dekker grote onzin. "Geef mij dan maar de amateurs. Wat betekent amateur? Iemand die houdt van wat hij doet. Professioneel komt in de praktijk vaak neer op gezeur over honoraria. Er worden bedragen opgenoemd waar wij een heel programma mee kunnen bekostigen."

"Er is een heel groot aanbod en als ik vind dat iemand leuk kan voordragen dan neem ik me voor om hem of haar een keertje bij ons uit te nodigen. Dat betekent inderdaad dat ik heel veel poëziepodia bezoek. Niet alleen op zoek naar geschikte kandidaten, maar vooral omdat ik kan genieten van poëzie."

Het Dordtse podium wil een breed publiek kennis laten maken met zoveel mogelijk culturen. Niet thematisch versneden en hapklaar opgediend onder het mom van 'multicultureel'. Een losse aanpak, waarbij deelnemers zelf bepalen wat en hoe ze iets willen overbrengen, zorgt vaak voor verrassingen; 'n zekere chaos en een sfeer die volstrekt niet te vergelijken is met gangbare literaire programma's. Bij voorkeur kiezen *Dichters onder Regenboog* voor een locatie waar geen feitelijke scheiding is in de ruimte. Geen verhoging waardoor ook letterlijk afstand ontstaat tussen publiek en deelnemers. "We willen geen drempel. Nederlandse theaters hebben een podium en het publiek zit netjes tegen de rand van het podium aan te kijken. Opspringen om mee te doen is er niet bij. Maar de culturen die wij op onze podia brengen, hebben wel behoefte om mee te doen. Als er feestelijke muziek wordt gemaakt, wil men dansen. Marokkanen bijvoorbeeld zijn helemaal geen theaters gewend, ze willen actief meedoen. Passieve deelname zoals dat door autochtonen wordt beoefend, moet je andere culturen niet opleggen."

De informele wijze van werken aan de inhoudelijke invulling van een nieuw programma (rond het kampvuur in Dekker's tuin terwijl er rijkelijk wijn wordt geschonken en lekkere spijzen worden opgediend), brengt bij de leden van deze club kennelijk iets bijzonders teweeg. Motivatie om zich te blijven inzetten is dan ook volop aanwezig.

Organisatie en financiën

De werkgroep heeft geen duidelijke structuur en/of rechtsvorm. Het wordt ook wel gezien als werkgroep van de Stichting Rainbow, omdat subsidieaanvragen voor de gemeente via deze Stichting Rainbow lopen. Formeel is Onno Dekker als trekker van de werkgroep vaak persoonlijk aansprakelijk.

“Dat is ook niet erg als het om beperkte bedragen voor leuke dingen gaat. Ik hou ook niet zo van formele organisaties.” Niettemin wordt de aansprakelijkheid zo veel mogelijk beperkt door met sponsors en derden duidelijke afspraken te maken en deze schriftelijk te laten bevestigen.

Dichters onder de Regenboog kreeg tot nu toe altijd ad hoc subsidie van de gemeente Dordrecht. En meestal niet meer dan een fractie van het aangevraagde bedrag. Zonder particuliere donaties zouden de podia nooit gerealiseerd kunnen worden. Om in 2002 toch de gewenste cyclus van vier podia - één per kwartaal - te kunnen organiseren, is wederom het als reëel begrootte subsidiebedrag van 6000 euro aan de afdeling Kunsten van de Gemeente Dordrecht en bij Stichting Dunya andermaal het subsidiebedrag van 1500 euro aangevraagd.

Ontwikkelingen

Het Dordtse multiculturele podium *Dichters onder de Regenboog* slaagde er in op de Landelijke Gedichtendag 2002 de Kathinka van Dorp Poëzieprijs in de wacht te slepen. Een prijs voor personen en projecten die zich bijzonder verdienen hebben gemaakt op het gebied van wereldpoëzie en poëzie-educatie. Voor de leden van de werkgroep is dat wederom een bevestiging dat ze door willen gaan op de wijze zoals er tot nu toe is gewerkt. Ze willen ook de huidige schaal aanhouden. Klein maar interessant voor een breed publiek.

Informatie

Dichters onder de Regenboog
John Stiegelis
Mildenburg 58
3328 JG Dordrecht
Tel. (078) 617 75 95